

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

קריקטורות ככלי חינוכי ופוליטי - 34293

תאריך עדכון אחרון 02-09-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי הוראה - תעודת הוראה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2026

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אדר כהן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: adar.cohen1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס זה נבין מהן קריקטורות ומהו התפקיד החברתי והפוליטי שהן משרתות, בין השאר בהבנייה של תפיסות חברתיות והיסטוריות ועיצוב זהות; נכיר אמנים שונים שזהו כלי היצירה העיקרי שלהם ואילו מסרים ניסו להעביר באמצעותו; נכיר מודלים להוראה באמצעות קריקטורות ונתנסה בהם בהקשרי הוראה שונים.

מטרות הקורס:

1. הבנת מאפייניה של קריקטורה פוליטית ודרכי יצירתה
2. הכרת דרכים שונות לשילוב קריקטורות בהוראה
3. הבנת שיקולי הדעת החינוכיים והאתיים לשימוש בקריקטורות עם תלמידים
4. הבנת הפוטנציאל של קריקטורות ככלי לפיתוח חשיבה ביקורתית, יכולות טיעון ואוריינות חזותית
5. פיתוח חומרי למידה מוצלחים המבוססים על קריקטורות

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- א. לנתח קריקטורות פוליטיות ולקשר בין לבין תכני הוראה
- ב. לבנות יחידת לימוד או מערך שיעור המשלבים קריקטורות
- ג. לפתח גישה חינוכית בנושא, כולל שיקולי דעת שונים לשילוב קריקטורות בהוראה

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: דיונים כיתתיים, עבודה בצוותים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: מהי קריקטורה? (היסטוריה, מאפיינים אסתטיים ותמטיים)
2. שילוב קריקטורות בהוראת מדעי הרוח והחברה (חשיבה ביקורתית, הבנת הקשרים, אוריינות מידע חזותית)
3. שילוב קריקטורות בחינוך פוליטי (ניהול דיונים לאור ניתוח קריקטורות, קישור לאקטואליה)
4. גבולות חופש הביטוי הפוליטי: קריקטוריסטים שהסתבכו ומורים שהסתבכו
5. קריקטורה ככלי פדגוגי ודידקטי:
  - עקרונות להוראה המשלבת קריקטורות
  - חשיבות ההקשר וקהל היעד
  - פיתוח יחידות לימוד ופעילויות

חומר חובה לקריאה:

- מכטר, איתן ומכטר אביטל (2014) קריקטורה, פרשנות וביקורת. תל אביב: רסלינג.
סובר, אריה (2009). הומור – בדרכו של האדם הצוחק. ירושלים: כרמל. פרק 12: "הקריקטורה".
עמ' 213-222
שגיא, נחום (2003) המאה העשרים בראי הקריקטורה הפוליטית: סוגיות שונות. ירושלים: משרד
החינוך, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים.
Balakirsky-Katz, M. (2013). The De-politicization of Israeli Political Cartoons. *israel studies*, 18(1), 1-30.
Reingold, M. *Reenvisioning Israel through Political Cartoons*. Lanham: Lexington Books, 2022.

חומר לקריאה נוספת:

- Bourdon, J., & Boudana, S. (2016). Controversial cartoons in the Israeli-Palestinian conflict: Cries of outrage and dialogue of the deaf. *The International Journal of Press/Politics*, 21(2), 188-208.
Danjoux, I. (2015). Don't Judge a Cartoon by Its Image: Interpretive Approaches to the Study of Political Cartoons. In *Interpretation and Method* (pp. 353-367). Routledge.
Müller, M. G., & Özcan, E. (2007). The political iconography of Muhammad cartoons: Understanding cultural conflict and political action. *PS: Political Science & Politics*, 40(2), 287-291.
Reingold, M. (2023). Cartooning from the right: Israel's Religious Zionist cartoonists and the judicial overhaul. *Journal of Modern Jewish Studies*, 1-23.
Shindler, C. (2023). *Israel: A History in 100 Cartoons*. Cambridge University Press.

מרכיבי הציון הסופי:

- הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
20 %
נוכחות / השתתפות בסיוור 20 %

מידע נוסף / הערות:

- במסגרת הקורס יערך סיור למוזיאון הקריקטורות והקומיקס בחולון. מועד מדוייק ימסר בתחילת הקורס.